

Misjon, Jesu kors og Guds rike

Utdrag av Stavanger-gruppens studiedokument «Komme ditt rike»¹

I. «Guds rike» i Jesu forkynnelse og virke. En bibelteologisk oversikt

I.2 Konkrete manifestasjoner av Guds rike i Jesu virke.

Alle de tre første evangelister beretter om Jesu dåp, og om at Guds ånd ved denne anledning kom ned over Jesus som en due. Lukas understreker også at Jesus begynte sitt offentlige virke fylt av Åndens kraft (Luk. 4,14). Denne tanke at den Hellige Ånd på en spesiell måte manifesterer seg over Jesus ved dåpen, behøver ikke å komme i motsetning til troen på at Jesus som Guds Sønn allerede hadde del i Guds Ånd. Jesu dåp må, etter vår mening, primært forstås i et gammeltestamentlig perspektiv hvor det nettopp er Guds åndsutrustende tjener som bringer frelostiden nær. (Konf. Jes. 42,1 og 61,1-2.) Det er det siste skriftavsnitt som Jesus, iflg. Luk. 4,16ff, leser i synagogen i Nazareth ved begynnelsen av sitt virke. Det samme perspektiv har vi også i Act. 10.38, hvor det heter at «Gud salvet Jesus fra Nazareth med den hellige Ånd og kraft.» I og med Guds rikes komme er også Guds Ånd kommet, og Åndens virkning i denne sammenheng kan først og fremst bestemmes ved begrepene liv og kraft.

I Mat. 4,23 summeres Jesu virke opp ved hjelp av tre verb, han *lærte*, han *forkynte* evangeliet og han *helbredet*. Denne oppsummering fungerer også som en overskrift over de fem følgende kapitler. I kap. 5-7 får vi Bergprekenen, og i kap. 8-9 har Matteus samlet en del beretninger om at Jesus helbreder syke, driver ut onde ånder, tilsier syndenes forlatelse og vekker opp en død. Oversiktsmessig kan vi da si ifølge Matteusevangeliet, at fullkommenhetstilstanden i Guds rike kommer tilsyne, eller foregripes, i Jesu virke på følgende måter:

¹ Gruppen har bestått av forskningsstipendiat Jan-Martin Berentsen, amanuensis Ove Conrad Hanssen, misjonssekretær Odd Bondevik og stiftskapellan Svein Håland, med misjonsstudent Bjørn Rasmussen som sekretær. Hele gruppens dokument – i engelsk oversettelse – er trykt i *Ekumenisk Orientering/Mission and Evangelism*, nr. 4/5, 1979, som utgis av Nor-

I Guds rike skal det være en fullkommen kunnskap om Guds vilje — Jesus underviser om Guds fullkomne vilje. (5-7).

I Guds rike skal det ikke lenger være synd — Jesus tilsier syndenes forlatelse. (9,2).

I Guds rike skal det ikke lenger være sykdom — Jesus helbreder de syke. (8,1ff, 9,20ff.)

I Guds rike skal det ikke lenger være demoniske makter — Jesus driver ut de onde ånder. (8,28ff, 9,32f.)

I Guds rike skal det ikke lenger være død — Jesus oppvekker døde. (9,23ff.)

Det er altså en virkelighet av en annen kvalitet enn vår jordiske, dødsmerkede virkelighet som her bryter igjennom, en begynnende nyskaping ved Guds Ånd, utvirket ved Jesus som Guds Sønn og Guds åndsutrustede Messias.

Men det kan allikevel stilles spørsmål om hva som er det egentlig nye ved disse gjerninger sammenliknet med det som i G.T. gjengis av andre, helbredelser og dødeoppvekkelser. (Konf. Moses og Elias.)

Noen legger vekt på at det egentlig nye i Jesu Gudsrikeproklamasjon ikke så mye ligger i det han gjør eller sier, men i dette at det er *Han* som taler og handler. Det er utvilsomt riktig at det avgjørende nye ved N.T.'s forkynnelse ligger i dette at det er i Jesus, Guds Sønn, at Guds handling og Guds frelse nå kommer til syne. Men det er også et nytestamentlig poeng at nettopp hans forkynnelse og gjerninger avslører ham som den som skulle komme.

1.3 *Jesu person og Gudsriketegnene*

Selv om tegnene i seg selv er tvetydige og ikke uten videre fører mennesker til tro på Jesus, så synes den erkjennelse som kommer til uttrykk i Nikodemus utsagn, «Ingen kan gjøre de tegn du gjør uten at Gud er med ham» (Joh. 3,2), å ha vært rådende i Jesu samtid. (Konf. Joh. 11.47).

Motstanden mot ham fra folkets religiøse ledere synes i høy grad å ha vært motivert ut fra en realpolitisk vurdering av hva en messiansk reisning i folket eventuelt kunne føre til. (Joh. 11.48).

Det kommer særlig frem i Johannes-evangeliets fremstilling at det kanskje nettopp er det forsøk som de religiøse ledere i Jesu sam-

tid gjør på å tolke hans virksomhet i et politisk perspektiv, som hindrer dem i å se hva de tegn han gjør virkelig vitner om.

De ser ikke at her er han som har fått overdradd det herredømme som aldri forgår, og det rike som ikke ødelegges (Dan. 7,14), det rike som ikke er av denne verden (Joh. 18.36.). Det er dette rike som Jesus iflg. Luk. 22,29 er blitt tilsagt av Faderen, og som han også tilsier sine disipler.

Dette rike kjennetegnes ikke av maktbruk, slik som denne verdens riker (Luk. 22,25, Joh.18,36), men av tjenerholdning. Derfor er det viktigste gudsriketegn og det klareste vitnesbyrd om hvem Jesus er dette at Han som er rikets Herre, den opphøyede Menneskesønn (Dan. 7.13f.), nettopp *Han* er villig til å tjene med sitt liv like inn i døden. (Luk. 22,22, Mark. 10,45). Slik er tegnenes egentlige budskap hele tiden at nå er Han her, Han som er Herre i det evige frelsesrike, men som samtidig er tjeneren som blir knust for våre misgjerninger og bærer straffen for våre synder. (Jes. 53,5).

Sammenfatning

Vi har sett at Guds rike er nærværende i Jesu forkynnelse og virke. Fullkommenhetstilstanden, forløsningstilstanden i Guds rike er foregrevet, frelsen er virksom og tilgjengelig her og nå.

Syndens makt er brutt — men den skaper fremdeles skilsmisse mellom Gud og mennesker, og fiendskap mennesker imellom.

Døden er overvunnet — men er fremdeles en realitet.

Satan, Guds fiende er beseiret — men mange er fremdeles i hans vold.

Derfor lever Jesu Kristi menighet under kallet til å la Guds rikes krefter få være virksomme iblant oss, slik at den seier som er vunnet kan bli flest mulig til del — før Herren kommer igjen og Guds rikes krefter bryter endegyldig igjennom — i kraft.

II. Jesu kors og Guds rike

Ved en *formal* analyse av begrepet Guds rike i evangelielitteraturen er muligens sammenhengen med Jesu korsdød ikke det mest iøynefallende moment. En nærmere *innholdsmessig* undersøkelse viser imidlertid at vi her står ved et punkt av fundamental betydning både for Gudsrikesforståelsen i og for seg og for dens implikasjoner for *misjonsforståelsen*. Det gis en rekke innfallsporner til forståelsen av sammenhengen mellom Guds rike og Jesu kors. Vi velger en som gir

seg naturlig utfra evangeliens GT-lige bakgrunn, nemlig sammenhengen mellom Guds rike og Guds folk.

II,1 Guds rike og Guds folk

Det er en sentral tanke i GT at Gud er konge fra *skapelsen av*. (Salme 74, 12-17., 93). Like sentralt står imidlertid den tanke at Gud på særskilt vis ble *konge over Israel* da han førte folket ut av Egypten og opprettet sin pakt med det på Sinai. (Ex. 15,14-18, 19,5-6, Dt. 33,2-5). Til Guds rike/Guds herrevelde hører således naturlig tanken om et *Guds folk*, et folk som er *gjort* til Guds folk på basis av Jahves utvelgelse, hans frelsesgjerning og paktslutning. Disse to tanker står ikke i motsetning til hverandre. Tvert imot finnes de sammen i GT's syn på fremtidens eskjatologiske frelsesvirkelighet, når Jahve skal virkeliggjøre sitt kongerike over all jorden. (Salmene 47 og 96). Denne universelle virkeliggjørelse av Guds herrevelde har sin basis i en *ny paktslutning* som utgangspunkt for et *nytt Gudsfolk*. (Jer. 31,31ff).

Denne tanke føres på avgjørende vis videre i NT, slik vi ser det klart f.eks. i nattverdordene. De fremstiller i alle overleveringene nattverden som *påskemåltid*, som *paktsmåltid*, og ifølge Lukas sies det uttrykkelig at kalken er «den nye pakt» i Jesu blod. (Luk. 22,20). På GT-lig bakgrunn kan dette bare forstås slik at her legges grunnen til *det nye Gudsfolk*. Det folk som hører Gudsriket til er m.a.o. et folk som utvelges på basis av og innlemmes i den *nye pakt*, grunnlagt i Jesu blod. Her er klar sammenheng mellom Guds folk og Jesu kors, og dermed mellom dette kors og Guds rike.

På denne bakgrunn er det NT direkte kan anvende GT's ord om Israel på *kirken*. (1. Pet. 2,9). Dette er et uhyre vesentlig poeng i NT fordi det viser oss at Gudsrikets folk ikke er et hvilket som helst «folk», men den *menighet* som «er blitt Guds folk», som er *gjort* til et «kongelig presteskap», «et hellig folk» og «Guds eiendom». NT gir på mange vis uttrykk for den enestående og egenartede sammenhengen mellom Gud og hans folk/menigheten/kirken. Den kanskje mest innholdsrike er den paulinske talen om menigheten som Kristi legeme (1. Kor. 12,12f) hvor *enheten og samhörigheten* mellom Kristus og menigheten er pregnant uttrykt. Det å kalles Guds folk/menighet er ikke en karakteristikk en gruppe mennesker bærer i kraft av naturlige attributter som rase, nasjonalitet, sosial posisjon, politisk holdning etc. Det er mennesker av alle kategorier som

av Gud er *gjort* til lemmer på dette legemet ved dåp med den ene Ånd. (1. Kor. 12,13).

Denne særlige identifikasjon mellom Kristus og menigheten går videre igjen i Johannes' tale om vintreet og grenene (Joh. 15,1ff), og er av den himmelfarne Kristus markert utvetydig ved at han identifiserer Paulus' forfølgelse av *menigheten* med forfølgelse av *ham selv*. (Acta 9,4).

II,2 Guds rike og Menneskesønnen

En annen innfallsport til den samme sammenhengen mellom Jesu kors og Guds folk/Guds rike ligger i begrepet *Menneskesønnen*. Daniel 7 tegner en klar sammenheng mellom Menneskesønnskikkelsen og Gudsriket ved at herredømmet og riket og folkene sies å overgis Menneskesønnen. (7,14). Denne tanken fra Danielsboken må uten tvil ligge til grunn for Jesu avskjedsord til disiplene: «Og nå overdrar jeg dere riket, likesom min far har overdratt det til meg.» (Luk. 22,29). Menneskesønnen tegnes altså som Gudsrikets konge.

Nå er det imidlertid klart utfra evangeliene hva *hensikten* med Menneskesønnens komme var. Denne hensikt uttrykkes direkte i ordene om *løsepenge*: Menneskesønnen er kommet *for å* «gi sitt liv som løsepenge for mange». (Mark. 10,45, Mat. 20,28). Korset er m.a.o. ikke i første rekke forbilledlig, men *stedfortredende*. Likedan sier Jesus at det som skal skje med ham i Jerusalem er oppfyllelsen av «*alt* det som er skrevet om Menneskesønnen». (Luk. 18,31). Dette er vesentlig, både fordi Jesus slik knytter sammen GT's tanker om Menneskesønnen med Herrens lidende tjener, og fordi den direkte presisering av *hensikten* med Menneskesønnens komme og den direkte uttalelse om *hva* som er oppfyllelsen av Menneskesønnprofetiene, *innebærer at Menneskesønnens gjerning forøvrig må tolkes utfra dette sentrum*. M.a.o. er Jesu stedfortredende korsdød «for mange» *tolkningsnøkkel* til hans rolle som Menneskesønn og Gudsrikets hersker.

Forøvrig finner vi i Daniel 7 den samme eiendommelige identifikasjon mellom Menneskesønnen selv om Menneskesønnens folk, som vi refererte til ovenfor. Her tegnes nemlig denne skikkelsen både i individuelle og i kollektive kategorier. P.d.e.s. sies det at «*han* fikk herredømme, ære og rike» og at «*hans* velde er et evig velde». (7,14-15). P.d.a.s. sies det at «*kongedømmet og veldet og makten* — skal

bli gitt til *det folk* som er Den Høyestes hellige. *Deres rike* skal være et evig rike, . . .». (7,27).

Menneskesønn-begrepet forener altså på betydningsfullt vis tanken om Jesu kors som stedfortredende løsepenge, med tanken om det nye Gudsfolk og Kristi særlige identifikasjon med dette folk.

II,3 Gudsrikefest og syndsforlatelse

For det tredje går sammenhengen mellom Jesu kors og Guds rike fram av evangelienes ord om Guds rike som *måltid*, *bryllup*, *fest*. (Mat. 8,11, 22,1ff). Dette er uttrykksmåter som fokuserer Gudsfolkets samfunn og fellesskap i frelsesfullendelsens Gudsrikeherlighet. Igjen er nattverdordene av vesentlig betydning. Her refererer Jesus til denne Gudsrike-fest ved å uttrykke at han fra nå av ikke skal drikke av vintreets frukt «før den dag jeg drikker den sammen med dere i min Fars rike.» (Mat. 26,29). Gudsfolkets bryllupsfest har m.a.o. sin *basis* i fellesskapet med *Jesu legeme og blod*.

Dette motiv kommer til uttrykk også når bryllupsfesten i Johannes Åpenbaring kalles «Lammets bryllup». (Johs. Åp. 19,7). Det er altså en bryllupsfest som har sin grunn i Lammets gjerning som *offer for syndene*. Eller uttrykt i nattverdordenes terminologi: Det er en fest som har sin grunn i det blod «som utgytes for mange *til syndenes forlatelse*». (Mat. 26,28). Det samme uttrykkes klart i Johs. Åp. 7,14, hvor fullendelsens store, hvite flokk sies å være de «som har vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod». At kirken stadig har lest dette stedet under henvisning til talen om «ditt folk» i Daniel 12,1, viser at ordet har vært forstått som en klar Gudsrike-tekst.

II,4 Invitasjon og omvendelse

Det gis altså ingen *automatisk* tilhørighet til Gudsriket. Mennesker *inviteres*, *innbys*, *kalles* til riket, en invitasjon som mennesker kan avslå og derved forlise Guds rike. (Mat. 22,1ff, 1. Tess. 2,12). I denne sammenheng er det vesentlig å bemerke at dette kall ikke er basert på menneskelige kvalifikasjoner av noe slag. Tvert imot gjør Jesus det uttrykkelig klart at han ikke er kommet «for å kalle rettferdige, men *syndere*». (Mt. 9,13.). Kallet til riket er et kall til *syndsforlatelse*, slik vi så det ovenfor. Derfor ser vi også at Jesu første proklamasjon av rikets nærhet går hånd i hånd med *rop til omvendelse*. (Mat. 4,17. Mark. 1,15). Jesu kall til riket er altså et kall til opp-

brudd fra synden, til omvendelse og tilgivelse for syndene, en tilgivelse som gis mennesket på grunnlag av Jesu død som løsepenge «for mange». Jesu kors som syndsforlatelsens grunn er m.a.o. *basis for Gudsrike-invitasjonen*.

II,5 Korset som soning: *Fundamentalt i NT*

Denne forståelse av Jesu kors-død som *soning* er fundamental for hele NT. Hebreerbrevet taler om offeret som Jesus har båret fram «en gang for alle idet han ofret seg selv» (Hebr. 7,27). Paulus taler om at «vårt påskelam er slaktet, Kristus» (1. Kor. 5,7), og i Rom. 3,25 framstiller han Kristi sonoffer som basis for læren om rettferdiggjørelsen av tro. Dermed er det klart at Jesu kors som soning må ha vært kjernen i det som Paulus — ifølge Apostlenes gjerninger — har forkynt om Guds rike, om «veien» som jødene forkastet. (Acta 19,8. 28,22ff.). Kol. 1,13-14 er igjen et paulinsk eksempel på den uløselige forbindelse mellom syndsforlatelse, forløsning og Kristi rike. M.a.o. ser vi at Jesu kors er fundamentalt også i Paulus' Gudsrikeforkynnelse, i den grad han må ha nyttet dette begrep.

II,6 Korset: *Eksempel til etterfølgelse*

NT taler imidlertid ikke om menneskets forsoning med Gud ved Jesu død *isolert fra mellommenneskelige* forhold. Menneskets forsoning med Gud har *konsekvens* oss mennesker imellom. Det er et hovedpoeng ved Paulus' tale om nedrivingen av «det gjerde som skilte» i Ef. 2,11ff. Når menneskets forhold til Gud ikke lenger bærer fiendskapets, men forsoningens stempel, skal ingen menneskelig skillevegg hindre forsoning på det menneskelige plan i Guds menighet. Tilgivelsens og forsoningens gudsforhold skal leves ut i praksis i et tilgivelsens og fredens forhold mellom mennesker. Jesus selv har gitt den beste illustrasjon til dette i liknelsen om den ubarmhjertige medtjeneren (Mat. 18,21ff.). Her framstilles p.d.e.s. det mennesket til skrekk og advarsel som ikke «av hjertet tilgir sin bror», mens Jesus p.d.a.s. i Bergprekenen priser det mennesket salig «som skaper fred» (Mat. 5,9.).

Det er i denne sammenheng også viktig å peke på at Jesus selv bruker ordet om løsepenge i en spesiell hensikt. Det skal tjene som *eksempel* for disiplenes liv i verden. Deres tjeneste skal ikke motive-res ut fra vanlige menneskelige forestillinger om stor-liten, herre-

tjener. Tvert imot er de kalt inn i et disippelskap som snur opp ned på alle disse forestillinger. De er kalt til selvhengivende tjeneste under henvisning til Jesu eget kors som det klareste eksempel. Guds folk er altså kalt til et liv i verden som bærer korsets merke også i form av *tjenende selvoppofrelse*. (Sml. også 1. Peter 2,21ff. hvor Jesu kors-død framstilles både som stedfortredende soning og som eksempel til etterfølgelse.)

II,7 *Konsekvens for misjonen*

Evangelienes misjonsbefalinger trekker konklusjonene av denne nære forbindelse mellom Jesu kors og Guds rike med henblikk på misjonen. Ifølge Lukas skal «omvendelse og tilgivelse for syndene forkynnes for alle folkeslag» i Jesu navn (Luk. 24,47.). Fordi Guds rike ikke kan løses fra Jesu kors, *kan forkynnelsen av riket ikke løses fra forkynnelsen til omvendelse og syndsforlatelse*. (Sml. bots- og omvendelsesforkynnelse sentrale plass i Acta: 2,38, 3,19, 8,22, 10,43, 13,38, m.fl.)

Hos Matteus finner vi dåps- og misjonsbefalingen i en megetsigende forening. Å gjøre til disippel identifiseres med dåp og opplæring. Ifølge NT forøvrig vet vi at dåp er ensbetydende med å gjøre til ett med Jesu død og oppstandelse (Rom. 6). Dåpen som «*prima porta gratiae*» er porten til syndsforlatelsens fellesskap med Kristus, til fellesskap med menigheten, til den nye pakts gudsfolk og til Guds rike. Misjon er ifølge Mat. 28,19 intet mindre enn *å bringe Gudsrikets port til menneskers terskel*.

På bakgrunn av det vi her har sett er Guds rike uløselig knyttet til Jesu kors som stedfortredende død og soning «for mange». Derfor er rikets virkelighet i verden *idag* også uløselig knyttet til *ordet* om dette kors og til de *midler* som hitbringer korsets virkning.

III. Jesus og de undertrykte. Noen bibelteologiske hovedpunkter

Det er berettiget å advare mot en altfor «åndelig» oppfatning av frelsen og Guds rike. Den frelse Jesus brakte, var også noe presenstisk (kfr. Mark. 1,14f. parr.) som hadde virkninger på det jordiske plan. Se f.eks. Mat. 11,2-6 (sml. vers 4: fortell Johannes hva dere *hører og ser* . . .) Likeledes Luk. 10,23.

Videre er det et uomtvistelig faktum at Jesus brakte denne frelse til de grupper i folket som var utstøtt av det gode religiøse (og sosiale) selskap, urene, skjøger, samaritaner osv. Især skal vi merke oss Jesu

ord om de fattige – til dels med en viss polemisk brodd mot de rike, sammenlign især en del viktige utsagn i Lukas-evangeliet, først og fremst Luk. 6,20ff (saligprisningene). Veropene (vers 24ff) gjør det vanskelig å tolke dette utelukkende om åndelig fattigdom, kfr, 16,19ff (den rike og Lasarus). Se også 12,33ff (den rike bonde), 14,33; 18,18ff m.fl. Disse ord er en stadig utfordring til å gjennomtenke vår holdning og praksis i disse spørsmål.

III,4 *Kristen kamp for rett og rettferdighet*

Det er altså intet grunnlag i Bibelen for å identifisere en politisk/sosial innsats med Guds rikes opprettelse. En kan for eksempel ikke si at Guds rike er kommet fordi de politiske myndigheter har beseiret fattigdommen. Vår innsats for å hjelpe fattige er i høy grad nødvendig, men den må settes inn i en annen teologisk sammenheng:

- a. Gud er verdens og menneskenes skaper. Som Guds skapninger har vi mennesker en grunnleggende enhet og solidaritet (krf. Apg. 17,24-28). Derfor har vi også ansvar for hverandre på mange forskjellige måter.
- b. Skaperen har gitt mennesket en kulturell og samfunnsmessig oppgave (sml.l. Mos. 1). En politisk/sosial innsats for nesten er derfor et uttrykk for Guds skapervilje.
- c. På dette plan kan kristne samarbeide med ikke-kristne for å bedre menneskenes kår i denne verden. Gud har gitt denne oppgave til alle sine skapninger, ikke bare til de kristne.
- d. Et slikt samarbeid i den politiske sfære er altså ikke uttrykk for synkretisme. En slik fare oppstår imidlertid i det øyeblikk vi prøver å gjøre vår politiske innsats (eller dens resultater) til *Gudsrike-tegn*. En slik tolkning av vår politiske innsats er uholdbar, ja, direkte farlig, fordi den impliserer en lovisk oppfatning av Guds rike. Vi kan ikke si at Guds rike er kommet som resultat av det *vi* gjør. Det gjør imidlertid ikke vår politiske innsats mindre nødvendig. Vi må bare bruke de rette teologiske begreper når vi beskriver den, ellers fordunkles selve evangeliet.
- e. Som kristne har vi i tillegg en motivering som andre ikke har i vår innsats for nødlidende. Jesu eget eksempel er en sterk impuls til å gjøre noe for medmennesket, og evangeliet frigjør krefter til

en slik innsats. Også profetenes budskap i GT taler til den kristne kirke om at urettferdighet og undertrykkelse ikke må aksepteres.

- f. I misjonssammenheng vil en altså i høy grad være opptatt av å hjelpe den som lider. Vi har intet bibelsk grunnlag for å lukke øynene for nøden og uretten i verden. Samtidig vet vi at vi aldri kan forsømme forkynneroppdraget, for bare ved Ordet kommer mennesket til tro og frelses inn i Guds rike.

IV. Formidlingen av budskapet om Guds rike

IV,1 *Forkynnelsen*

Jesus forkynte at Guds rike er kommet nær (Mat. 4,17, Mark. 1,14). Hos Markus sies det at Jesus forkynte Guds evangelium, og han oppfordret folket til å tro på evangeliet.

Da Jesus sendte ut disiplene, skulle de forkynne at himlenes rike er kommet nær (Mat. 10,7, Luk. 9,2). Jesu disipler skulle altså bringe videre det samme budskap som han selv forkynte. Derfor ble det også sagt til dem: «Den som hører dere, hører meg.» (Luk. 10,40, Jfr. Mat. 10,40).

Disiplene ble sendt ut med fullmakt fra Herren selv. De var hans representanter. I utsendelsestalen i Mat. 10 er det tydelig at disiplene får et begrenset oppdrag. «Gå ikke ut på veien til hedningene, og gå ikke inn i noen av samaritanenes byer, men gå heller til de fortapte får av Israels hus.» (Mat. 10,5f.). Også på en del andre steder merkes dette partikularistiske og foreløpige trekk. Det som likevel dominerer evangeliens beretninger er det universelle perspektiv. Direkte og mange ganger indirekte blir det sagt at budskapet om Guds rike skal forkynnes for alle folkeslag. (Mat. 24,14, Mark. 13,10).

Dette universelle perspektiv er det alt overskyggende i den oppstandnes møte med disiplene. I Mat. 28,19 er det tale om «alle folkeslag», i Mark. 16,15 sies det: «Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen», og i Luk. 24,47 står det at «omvendelse og syndenes forlatelse skal forkynnes for alle folkeslag». Også i Johannesevangeliet gjentas oppdraget til disiplene: «Likesom Faderen har utsendt meg, sender også jeg dere.» (Se også Ap.gj. 1,8).

Forkynnelsen av Guds rike har sin tid mellom Jesu himmelfart og hans gjenkomst: «Og evangeliet om riket skal forkynnes i hele

verden til vitnesbyrd for alle folkeslag, så skal enden komme.» (Mat. 24,14, se også Ap.gj. 1,7ff. og 1. Kor. 11,26). I denne tiden skal Jesu oppdrag fullføres, og ved at evangeliet blir forkynt forbedres Jesu gjenkomst. Forkynnelsesoppdraget er med andre ord begrenset i tid. Dag og time for oppdragets fullendelse kjenner bare Gud.

Oppdraget med å bringe evangeliet ut til alle folkeslag ble opprinnelig gitt til de elleve, men gjelder også alle andre som senere ble Jesu disipler. Allerede i apostolisk tid er dette tydelig. (Ap.gj. 9,15; 13,1ff). Budskapet de forkynte karakteriseres som «evangeliet om Guds rike og Jesu Kristi navn.» (Ap.gj. 8,12), og det fortelles om Paulus i Efesus at han «overbeviste dem om Guds rike.» (Ap.gj. 19,8, se også 20,25, 28,23 og 31 og Gal. 2,16). Formidlingen av budskapet om riket er *kirkens ansvar*. (1. Pet. 2,9; Ef. 3,8-11). Da Paulus og Barnabas dro ut på den første misjonsreise, gjorde de det ikke på egne vegne, men fordi de var kalt av menigheten. (Ap.gj. 13,1-3).

Forkynnelsen er *nødvendig* for at mennesker skal komme til tro på Jesus Kristus og bli delaktig i Guds rike: «Hvordan kan de tro på en de ikke har hørt om? Og hvordan kan de høre dersom ingen forkytter?» (Rom. 10,14). «Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.» (Rom. 10,17).

IV,2 Undervisning og lære

Gjennom hele NT er det tydelig at evangeliet har en kunnskapsside, et meningsinnhold som skal læres. Samtidig med at Jesus opptrådte som forkytter, var han også *lærer*. Han underviste i synagogen (Mat. 4,23, 9,35, Luk. 4,15), i templet (Luk. 21,31, Mat. 13,10f), i byer og landsbyer Mat. 9,35, Mark. 6,6). Han lærte folkemengden (Mat. 13,1ff, 4,5ff.). Et typisk trekk ved Jesu lærevirkosomhet var at han lærte med myndighet: «Da Jesus var ferdig med å tale, var folket slått av undring over hans lære. For han lærte dem med myndighet, og ikke som deres skriftlærde.» (Mat. 7,28-29).

Denne lærevirkosomhet fortsetter i urkirken. Sentralt her står misjonsbefalingen som også inneholder et oppdrag om *å lære de døpte*. Dette viser at opplæringen er en meget viktig side ved misjonsoppdraget. Det er tydelig at undervisningen hadde en meget framtrædende plass i urkristendommen. (Ap.gj. 2,42, 4,2). I menighetene som Paulus og hans medarbeidere grunnla, fikk de troende del

i systematisk undervisning (Ap.gj. 18,1-11, 19,8-10). I avskjedstalen til de eldste fra Efesus sier apostelen: «Våk derfor og husk på at jeg natt og dag i tre år ikke holdt opp med å formane hver eneste en med tårer.» (Ap.gj. 20,31). Også da Paulus var fange i Rom i to år, drev han en omfattende lærevirksomhet (Ap.gj. 28,23f).

Kristen kunnskap er viktig for den kristnes liv i verden. Den er en hjelp til å stå fast i troen slik at en ikke påvirkes av fremmed lære (Ef. 4,14). Det tales også om en nødvendig vekst i kristen erkjennelse og kunnskap (Hebr. 5,11flg.). De troende lever i en kontinuerlig læresituasjon, og det er avgjørende for dem å holde seg til læren (2. Joh. v. 9).

Samtidig med at det går klart fram hva den kristne har å holde seg til, advares det gjentatte ganger mot *falsk lære og falske lærere*. Paulus taler i Gal. 1,6ff. om «et annet evangelium», og i Kol. 2,8 om «visdomslære og tomt bedrag som hviler på menneskers tradisjoner og stammer fra grunnkreftene i verden, ikke fra Kristus.» De falske lærere beskrives blant annet som «ånder som fører vill,» (1. Tim. 4,1) og «glupske ulver» (Ap.gj. 20,29).

IV,3 Omsorg for de nødlidende

Sammen med forkynnelses- og lærevirksomheten har *helbredelsesgjerningene* en framtreddende plass hos Jesus. «Men ryktet om han spredte seg bare enda mer, og store flokker strømmet til for å høre ham og bli helbredet for sine sykdommer» (Luk. 5,15). Der Jesus forkynte evangeliet om Guds rike, helbredet han også mennesker (Mark. 6,56). Alle disse gjerninger står i den nærmeste forbindelse med Jesu person og frelsergjerning.

Slike gjerninger var ikke bare forbeholdt Jesus.

Til disiplene sa han: «Helbred syke, vekk opp døde, gjør spedalske rene, driv ut onde ånder». (Mat. 10,8). Helbredelsesgjerninger skal også finne sted der evangeliet forkynnes (Mark. 16,15-20).

Apostlenes gjerninger forteller om hvordan de første kristne praktiserte Jesu ord (Ap.gj. 4,29-30), og Paulus skriver i 1. Kor. 12,9 om nådegaver til å helbrede.

Men selv om vi må konstatere at det skjedde mange helbredelser ved Jesus og apostlene, kan disse likevel ikke alene begrunne kirkens virksomhet med å avhjelpe lidelse og nød i verden i dag. Helbredelsesgjerningene står i en spesiell stilling som Gudsrike-tegn. De er guddommelige kraftgjerninger som viser at Riket er kommet nær

med Jesus (Mat. 11,2-6). Det dreier seg ikke om en fullstendig om-dannelse av den verden som preges av synd, men om «signaler» som varslar den nye frelsestid. Dessuten viser Jesu gjerninger her at den frelse han bringer, i fullendelsens perspektiv omfatter mennesket som helhet, også det legemlige.

I dette perspektiv vil vi også se helbredelsesgjerningene i urkirken og det som skjer i kirken i dag gjennom dem som har fått «nådegaver til å helbrede» (1. Kor. 12,30).

Når vi skal begrunne kirkens virksomhet med å vise omsorg for nødlidende mennesker i dag, er det riktig å ta utgangspunkt i *nestekjærlighetstanken*, som går som en rød tråd gjennom hele Bibelen. Allerede i GT blir dette understreket (3. Mos. 19,18). Jesus og Paulus framholder det samme (Mat. 22,39, Gal. 5,14). Nestekjærlighetsbudet ses på som en sammenfatning av hele Guds lov (Mark. 10,31). Hva dette innebærer i praksis gis det mange eksempler på, både i Jesu etiske forkynnelse og i de apostoliske formaninger. Jesus fremstilles selv som et eksempel på hvordan man skal leve et liv i kjærlighet for andre (Luk. 22,26f. Fil. 3,1ff.). I en særstilling står beretningen om den barmhjertige samaritan (Luk. 10,25ff.), der Jesus på en særdeles klar og enkel måte viser hva nestekjærlighet er.

Mange steder i evangeliene og brevlitteraturen møter vi oppfordringen til å praktisere rettferdighet og kjærlighet (Mat. 23,23, Luk. 12,33, Rom. 12,20), og de troende oppfordres f.eks. til å hjelpe enker og foreldreløse barn (1. Tim. 5,3, Jak. 1,27). Hjelp til vanskeligstilte var et typisk trekk ved urkirkens menighetsliv (1. Kor. 16,1-4).

Bakgrunnen for NT's gjentatte formaninger om hvordan de kristne skal leve, er evangeliets budskap om frelse og nytt liv ved troen på Jesus Kristus. Det er en intim sammenheng mellom evangelium og formaning til et liv etter Guds vilje. Evangeliet er forutsetning for formaningene. Typisk er Rom. 12,1: «For Guds barmhjertighets skyld formaner jeg dere, brødre, til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste.»

Sammendrag

Vi har sett hvilken sentral plass forkynnelse og undervisning har i NT, og vi har i det siste avsnitt understreket det vi kunne kalle evangeliets konsekvenser for den kristnes liv i verden.

Det er falsk åndelighet dersom en lukker øynene for menneskers nød og lidelse, og det er samtidig en misforståelse av det kristne budskap dersom kirken ser som sin hovedoppgave bare å avhjelpe menneskelig nød. Kirken har fått som oppdrag av sin Frelser og Herre å forkynne budskapet om riket. Samtidig er den kalt av sin Herre til å lindre og avhjelpe lidelse og nød inntil han kommer som sa: «Se, jeg gjør alle ting nye». (Åp. 21,5).